

Tieteen historiaa kaikille

Marjo T. Nurminen: Tiedon tyttäret. Oppineita eurooppalaisia naisia antiikista valistukseen. WSOY, Helsinki 2008. 445 s.

■ Marjo Nurmisen Tieto-Finlandian voittanut *Tiedon tyttäret* on mittava ja näyttävä teos. Se on löytänyt tiensä myös ostokasseihin, sillä jo palkintoehdokkuus nosti teoksen marraskuussa 2008 kymmenen parhaiten myydyin tietokirjan joukkoon. Toivottavasti teos löytää joululahjakääreistä kuoriuduttuaan paitsi katselijoita myös lukijoita, sillä Nurminen on tärkeällä asialla.

Tiedon tyttäret muistuttaa Kaari Utrion *Eevan tyttäriä* (1984), joka herätti monen havaitsemaan, että menneisyydessä oli tarkemmin katsottuna myös naisia. Nurmisen teos pyrkii tekemään saman paljastustempun tieteen maailman naisille – ja vieläpä kaukaisen menneisyyden maailmassa eläneille naisille. Tehtävä on tär-

keä ja jo itsessään ansaitsee kiitoksen.

Nurmisen teoksen tavoitteena ei ole tehdä tyhjentävää esitystä naisista tieteen miehisessä maailmassa antiikin ajoista 1700-luvun lopulle, vaan hän lähestyy menneisyyttä esimerkkinaisten kautta. Ratkaisu toimii erinomaisesti teoksessa, joka on tarkoitettu nimenomaan suurelle yleisölle ja on nimenomaan tiedettä popularisoiva. Kyseessä ei ole alkuperäislähteisiin perustuva tutkimus, joten sellaisena sitä ei pidä arvioidakaan: teos ei pyri tuottamaan uutta tietoa tai uusia tulkintoja vaan esittelee tieteen maailman merkittäviä mutta likipitään suurelle yleisölle tuntemattomia naisia. 24 naista on saanut tarkemman käsittelyn teoksessa, ja lopun henkilögalleria tutustuttaa lukijan vielä lyhyesti yhdeksään muuhun antiikin ajan oppineeseen naiseen, kahdeksaan keskiajan naiseen, 14 renessanssin tutkijanaiseen sekä 17 1600-luvulla syntyneeseen ja 19 1700-luvulla syntyneeseen tiedenaiseen.

Minua miellytti Nurmisen käyttämä oppineisuuden määritelmä, sillä näihin naisiin lukeutuvat niin muinaisen Egyptin kuulu farao Hatšepsut kuin pariisilainen 1600-luvulla toimi-

nut ja kirjoittanut kättilö Louise Bourgeois. Antiikkiosiossa Nurminen perustelee myös hyvin, miksi hän ottaa mukaan maantieteellisesti ”Euroopan” ulkopuolella toimineita naisia, olihan mesopotamialaisten ja egyptiläisten vaikutus eurooppalaiseen tieteseen merkittävä.

Nurmisen tarkastelemien naisten tieteen tekeminen oli useimmiten taistelua epäluuloja vastaan, kurjaakin ja tuskaista, mutta ”kurjuushistoriasta” ei teoksessa ole kyse, pikemminkin realismista. Nämä naiset eivät esiinny uhreina. Paikoitellen lukijan valtaa mielestäni tärkeä ja oikeutettu tuska menneisyyden naisten puolesta: miltä on täytynytään tuntua, kun koko elämäntyö on pyyhitty ylitse, kun se on kirjattu aviomiehen tai veljen nimiin, kun tieteellinen seura ei hyväksy jäsenekseen pelkän sukupuolen perusteella, vaikkakin tunnustaa tehdyn työn tärkeyden ja urauurtavuuden? Naisten tieteen tekeminen on tutkitusti nykypäivänakin piikkimatoilla kulkemista, vähätellyn ja ylikävelyn kestämistä, joten pitkistä kestoista on kieltämättä kyse.

Nurmisella on oiva kyky taustoittaa päähenkilönsä aikaansa istuviksi. Lukija saa

esimerkkinaisten kautta lopulta (salakavalasti, jos niin halutaan ajatella) melko kattavan kuvan tieteen historian piireistä kautta aikain. Teos painottuu luonnontieteiden puolelle, mitä ihmistieteilijä voisi pitää tämän kirjan ainoana suurempana heikkoutena, mutta mukaan on kuitenkin päässyt historioitsija Anna Komnena, ja on teoksessa toki mukana humanisteja (uuden ajan alun merkityksessä) ja filosofeja.

Tieteen tyttäret on asiavirheetön, erinomaisesti kirjoitettu, kerrassaan upeasti kuvitettu ja jaksaa pitää mielenkiinnon yllä mittavuudestaan huolimatta. Kirjan kannesta kanteen lukeminen käy työstä, mutta Nurminen on työstänyt henkilöistensä niin itsenäisiä artikkeleita, että teosta pystyisi lukemaan valikoidenkin putoamatta kokonaan tieteen kärryiltä. Tämä on myös luettava populaariteokselle merkittäväksi ansioksi kuten myös Nurmisen taidokas kirjoittaminen. Hänen artikkelinsa käynnistyvät dramaattisesti ja päättyvät empaattisiin ja älykkäisiin analyyseihin tutkittavien naisten elämänkaarista ja heidän merkityksestään tieteen, tiedon ja oppineisuuden historiassa.

Marjo Kaartinen